

IRODALOM.

Dr. W. Peters: Einführung in die Pädagogik auf psychologischer Grundlage. Leipzig, 1916, Quelle und Meyer, 8°, VIII+111 l., 1,25 márka.

A *Wissenschaft und Bildung* c. ismeretes vállalat 137. füzetében Peters, a würzburgi egyetem rk. tanára, a Zeitschrift für Psychologie und psych. Pädagogik szerkesztője arra törekszik, hogy rövidre fogva, de rendszeresen előadja a «tudományos neveléstan» mai kérdéseit és az eddigi kutatások eredményeit. A tudományosságot ő is úgy érti, mint a többi pszichológus: a neveléstudomány a lélektan alkalmazásának egyik területe; ezért ebben a kis kötetben nincs is egyébről szó, csupán a lélektannal érintkező, lélektani új módszerekkel vizsgálható nevelési kérdésekről. Ebből következik, hogy koránt sem szól mindarról, amire a neveléstudományba, vagy éppen a nevelés gyakorlatába való bevezetés céljából a kezdőnek szüksége van. Másfelől pedig nem is akarja az egész lélektan előadni. — A neveléstan feladatának, felosztásának és módszereinek ismertetése szolgál bevezetésül. Peters szerint a neveléstan a nevelésről, ennek tudományos alapjairól és gyakorlati végrehajtásáról szóló tan. Nevelésen pedig kettőt ért: a gyermek testi és szellemi fejlődésének a képességek (Fähigkeiten) kiművelése céljából való befolyásolását s a tudás és a képesség (Wissen und Können) érdekében való ismeretek tanítását: e két feladat tervszerű teljesítését a nevelés céljai írják elő, a célokat pedig a «pedagógus» a társadalomtól, mint megbízójától, készen veszi át. Ez az alapvető állásfoglalás azért jellemző, mert itt kifejezetten az elmélkedő pedagógusról van szó első sorban (3. l.) s így ezekből a sorokból élesen kitetszik az a felfogás, melyet éppen a pszichológusok számtalanszor kifejeztek már, hogy t. i. a neveléstan nem önálló tudomány. Peters szerint a pedagógus a célt nem állapítja meg, hanem csak formulázza, elemzi, részeire bontja s főként elérhető voltát vizsgálja; a tudományos pedagógiai teleológiának, azaz a nevelés céljairól szóló tannak ez volna a feladata. Bármily mellékes is a gyakorlat szempontjából a neveléstudomány önállóságára vonatkozó kérdés, a pedagógiai kutatás szempontjából annál fontosabb, hogy van-e igazán tudományos feladata is, ami nem egyszerűen «alkalmazás». Kétségtelen, hogy a nevelés céljainak a felismerése is a pedagógus feladata s ezzel a nevelői gondolkodásnak olyan természetes középpont felé kell törekednie, amely aztán számára valóban önálló rendszernek a magvával szolgálhat. Abban Petersnek tökéletesen igaza van, hogy a célt az életből kell megállapítani; éppen ezért

nem lehet a lélektan a neveléstan *alaptudományának* tekinteni, hanem csak — bár a legfőbb — *segédtudomány*nak. Arra, hogy mily nagyon szükséges az elmélkedő és a gyakorlatilag működő nevelőnek egyaránt a lélektan eredményeinek alapos ismerete, Peters kis könyve is meggyőző bizonyíték. A lelki fejlődésről, a pedagógiai hatásról szóló fejezetek becses összefoglalások és irányítások; «Az iskola és az oktatás» c. (V.) fejezet az iskola belső rendjét világítja meg lélektani alapon; az egyes tantárgyakra s a tanuló szellemi munkájára vonatkozó két végső cikk pedig a tanulás lélektanáról adja minden tanító számára hasznos összefoglalását az illető kutatásoknak. Minden fejezet végén gondosan válogatott sorozatát találjuk az illető körbe tartozó legfőbb, jórészt összefoglaló munkák címének. — Ilyen, teljes szakértelemmel és mérséklettel készült útbaigazítás magyarul is elkélne. Addig is ez a könyv sok hasznot tehet nemcsak kezdőknek, hanem a tanítóképzőintézeti tanításnak is; könnyen lehet belőle megszerezni és másokkal is közölni azt a tájékoztatást, amelyet *Meumann* nagy műve és szintén bő *Abriss-e* csak sok munka árán nyújt s amit *Binet* magyarra is lefordított könyve (Az iskolás gyermek lélektana) szintén megad. A lélektani kísérletezés eredményeinek más összefoglalásai (pl. *Gutberlet*, *Habrich*, *Ruttmann*, *Braunshausen*) mellett nemcsak rövidsége teszi Peters könyvecskéjét előnyössé, hanem az a körülmény is, hogy a szerző nemcsak maga kutató, hanem — amint látszik — eleven érzéssel tudja a nevelő számára a legfontosabbat kiválasztani s a kutatásra hajlandók számára a meg nem oldott kérdéseket világosan fogalmazni. Itt-ott bántja ugyan az olvasót az ilyen kis területen szembeszökő ismétlés, a szerkezetben érezhető némi egyenetlenség, de ez a könyv használhatóságát nem zavarja.

i. s.

Helga Eng: Abstrakte Begriffe im Sprechen und Denken des Kindes. Beihefte zur Zeitschrift für angewandte Psychologie und psychologische Sammelforschung. Heft 8. 1914.

Kevés figyelemben részesült eddig az absztrakt fogalmak jelentősége a gyermek gondolkozásában. Ziehen, Rusk és Wreschner a reprodukció folyamatának vizsgálata, Meumann és Winteler a gyermeki intelligencia és tehetség tanulmányozása alkalmával felhasználtak ugyan ingerszó gyanánt absztrakt fogalmakat, de nem mentek bele annak kutatásába, hogy egy absztrakt tartalmú szónak milyen hatása lehet a gondolatfűzés további folytatására. Nem feleltek arra a deskriptív pszichológiai kérdésre sem, hogy egy ilyen szó által felidézett tudattartalom milyen jellegű.